

GARNAĆ SIĘ (51) *vb impf*

sie (28), się (23).

a jasne.

inf garnąć się (5). ◇ *praes 1 sg* garnę się (3). ◇ *3 sg* garnie się (16). ◇ *1 pl* garni(e)m się (1). ◇ *3 pl* garną się (7). ◇ *praet 1 sg m* -m się garnął (1). ◇ *3 sg m* garnął się (1). ◇ *3 pl m pers* garnęli się (3). ◇ *subst* garnęły się (1). ◇ *fut 3 sg m* będzie się garnął (2), będzie się garnąć (1) *ModrzBaz* (2 : 1). *n* będzie się garnęło (1). ◇ *imp 3 sg* niechaj się garnie (1). ◇ *con 3 sg m* by się garnął (1). ◇ *3 pl m pers* by się garnęli (5). ◇ *part praes aet* garnąc się (2).

Sł stp, Cn notuje, Linde XVI (jeden z tych samych przykładów) – XVII w.

1. Iść, dążyć gdzieś (14) :

garnąć się od kogo ku komu (1): Potym Iezus námileyfły garnął fie od one⁸⁰ ftartza ku matuchnie rączki ściągaiätz. *OpecŻyw* 26.

W przenie (4) : KRiřtus fie przy kaźdego/ kto z iego oweźarnie/ Ná infze fie pářtwiřká/ po fwey woli gárnie. *RejZwierz* 108.

garnąć się do czego (1): Mářoli odmian/ nieřtátku/ y boiázni/ w tákim řzczęřćiu/ do ktorego przez ták trudną drogę idziem: á przez wielkie niebezpieczeńřci do wietřlych řię gárniem. *SkarŻyw* 76.

garnąć się na co (1): ábyřmy gorę onę z ktorey řzátan kroleřtwá řwiátá tego vkázowař [...] z tą gorą/ ná ktorey P. IEZVS kroleřtwo fwoie niebieřkie vkazař/ przyrownáli/ á dobre obieránie vczynili/ támtą řzátáńřká gárdzař/ y oney řię řtrzegář/ á ná tę Chryřtuřowę gárnář řię y ciřnář. *SkarKaz* 117a.

garnąć się za kim (1): Iuź tą wiara iako raczy Niechay fwoie drogę baczy. A za drugiemi řię gárnie *RejKup* e3.

Przenie: Spadać, walić się, przygniatać (o nieszczęřciu) (9) : Ale iáko táմže wnet vřzył tego z męką/ Ze mu y ręká vřchłá/ y řam zginař mářnie/ Tákcí fie Páńřka wola dawno řrodze gárnie. *RejWiz* 183.

garnąć się około czego (1): Snadź fie ze wřząd nieřzczęřćie/ około mnie gárnie *RejJóz* B2.

garnąć się k komu (1): Straciłem miřego řina [...] márníe A teraz fie zafię znowu wřzyřtko złe k nam gárnie *RejJóz* L8.

garnąć się na kogo (3): Ze wřřád fie ná myę gárnye okrutne zginyeny. *LubPs* F2; Wybaw mię z nienawidzącyř/ á s tych głęborości/ Aby myę nye zánurzyły tych wod nawářnořci/ Abyř nye wpadł w ty odchłani co fie ná mię gárną *LubPs* Q; Pořmiech řię zewřřąd ná mię/ Páńie/ gárnie *GrabowSet* Tv.

garnąć się za kim (3): Iuź Więć wřzyřtki trudnořci zá tą řpráwą mářną/ Zewřřzech řtron zá nędznikiem by pćzoły fie gárną. Iuź zá nim burdy/ trwogi/ rozliczne przygody *RejWiz* 136v, 191v; Wřřák wiefz że zá niecnotą/ wřzyřtko fie złe gárnie. *RejZwierz* 44v.

2. Starać się być przy kim, skupiać się przy kim; chronić się u kogoř [w tym: w odniesieniu do Boga (6)] (17) :

garnąć się do kogo, do czego (10): do ktore⁸⁰ fie wřřitci gárną ten dobrze řpráwuie lud *BielŻyw* 52, 57; bo káźda rzecz do podobney řobie rzeczy/ s przyrodzenia iáko by/ rádá fie gárnie. *GórnDworz* Mv; Pięknie ci Gárnyřřowie do ludzi fie gárną/ Odrzucili ná řtronę precz obłudnoř mářną *PaprPan* E3v; W tym řrářunku iá przedřię gárnę řye do ciebie/ A ty mię/ páńie/ przyřymi do řiebie. *KochPs*

100; *CzechEp* 62; Pierwżych czáfów ludzie obczy do was fię gárñeli teraz niefltyhác/ żeby kto chciał bydź w wáfzey opiece. *GórnRozm* Kv; *LatHar* 210, 653; Wielki znák przyflże⁸⁰ żywotá w młodych/ iź będą dobremi [...] gdy nie do młodych ále do ftátecznych fię y ftárych gárná *SkarKaz* 42b.

garnąć się ku komu (6): *RejKup* Qv; Ale gdy fye knim ludźye gárnąc poczęli/ zażrząc im tego Luter/ yął fye im przeciwić. *KromRozm I* K3; *KromRozm II* q; *RejPos* A2v, 273v; Iełzczem w pieluchach gárnął fye ku tobie/ Y obrałem cię Bogiem wiecznym łobie. *KochPs* 30.

garnąć się pod kogo (1): Ktorą gdy flūżebni Atilewi łcigali tedy iey dzieci złękńawłzi fie pod matkę fie garnęli *MiechGlab* 55.

3. *Starać się usilnie o coś, dążyć do czegoś; conari, contendere* *Modrz, Cn; studere* *Modrz; petere* *Cn* (20) : LIwius Házdrubalá/ gdy poráził márnie/ Iáko ząwždy w pogonią/ wnet fie każdy gárnie. Ten ludzi záhámował/ áby nie gonili *RejZwierz* 42.

garnąć się do czego (14): Abowyem małżeńłtwo wflélákyego grzełfenya á zwłáłłczá nyerzádney miłosci y żądzey/ yełł napewnyeyłfy port á przyłtęp/ do ktorego fie káždy táki gárnie/ kthory Bogu dobrze flūżyc chce, *GliczKsiąż* Pv; Snadź to iełzcze po przodkach iego cnych poználi/ Ze fie ząwłze gárnęli ták do dobrej flawy *PaprPan* Bb2; Ale v nas gđzie máło nie włzytkie vrzędny Duchowne y świetłkie dożywotne fą/ niewiem áby miáło być iákie mieyłce zołtáwiono tákowym do vrzędow chćiwym/ ktorziby fię do vrzędow gárnęli [*qui inferant se ipsi ad honores*] *ModrzBaz* 43; Bo rzadki fię bęđdzie gárnął do cnoty/ gdy vyrzy/ bogáctwá w więłłzey czći y wadze być *ModrzBaz* 44v; niech fię ftára/ áby fię na drugim [*stopniu*] zołtał: á to twarzą/ połtáwá y mowá dáwác znác/ że onego vcżynku żáłuie/ y do tego fię gárnie/ że z onym obráżonym zásię w miłości miełzkác prágnie. *ModrzBaz* 65v, 9v, 42v, 103v, 133v; *ZawJeft* 24; *SarnStat* 155. Cf *Ze zdaniem celowym*.

garnąć się ku czemu (2): *GórnDworz* H2; Lecź ktorzi fię z ich pánowánia wybili [...] ftaráiác fię o to/ áby máiác wodze^m cnotę/ gárnęli fię k dołtoiełłtwam/ o tych bęđziem rozumieć/ że ci [...] wielkimi ludźmi być mogą. *ModrzBaz* 40.

cum inf (1): á włzákże iełłize ono [*serce*] ktemu bęđdzie ták wielkich rzeczy miáło vmieięłność [...] bez pochyby więłłzą vfnołcią bęđdzie fię gárnęło bronić łwoich [*maiore haud dubie fiducia aggredietur suos tueri*] á dáwác odpor nieprzyiácielowi. *ModrzBaz* 116.

Ze zdaniem celowym [*do tego aby* (2), *żeby* (1)] (3): á iełłi się do tego bęđdzie mocnie gárnął [*conantem*] áby tego naywyłłzego łtopniá dołtápił/ á niedołtápi/ przedsię mu to bęđdzie vcźciwa rzecz ná niłłłzych zołtác. *ModrzBaz* 9v, 74v, 106v.

W charakterystycznych połączeniach: garnąć się do chwały, do cnoty (2), *ku cnocie, do dobrej sławy, k dostojęłstwam, do sprawiedliwołci, do urzędow* (2).

W przen [*do czego*] (2) : Vciecz fie do rozumu á nie kwáp fie márnie/ Gdyź widziłz iź twa złá myłł do złego fie gárnie. *RejWiz* 134v; *CzechEp* 358.

[*W rymie: się garnie – marnie* (10), *się garną – marną* (3)].

Formacje współrdzenne: ogarnąć się, pogarnąć się, rozgarnąć się, wgarnąć się, wygarnąć się, zgarnąć się.

Cf **GARNAĆ SIĘ**